

Jaarverslag 2014

Het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap is de overkoepelende organisatie van Joodse Gemeenten in Nederland. De Joodse Gemeenten zijn ingedeeld in vier ressorten: Amsterdam, Den Haag (omvattend de gemeenten Den Haag en Leiden), Rotterdam, Interprovinciaal Opperrabbinat (omvat de rest van Nederland buiten de drie eerder genoemde ressorten).

Het NIK wordt bestuurd door de Centrale Commissie, bestaande uit 23 afgevaardigden, waarvan er tien uit Amsterdam, twee uit Den Haag/Leiden en twee uit Rotterdam komen, de overige negen leden komen uit de rest van Nederland. De Centrale Commissie komt in de regel twee keer per jaar bijeen, en benoemt eens per vier jaar uit haar midden de leden van de Permanente Commissie; die houdt zich bezig met het dagelijks bestuur van het kerkgenootschap.

Het NIK is onder meer actief op de terreinen van religie, Joodse cultuur, educatie, geestelijke verzorging, zorg voor begraafplaatsen, jeugd- en jongerenwerk, publicatie van Joodse boeken, het beheren van websites, en aangelegenheden op het gebied van representatie en belangenbehartiging.

Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap

Postbus 7967, 1008 AD Amsterdam Tel. 020 – 301 84 84

E-mail info@nik.nl

Twitter [@JoodsNL](https://twitter.com/JoodsNL) [@kosjer](https://twitter.com/kosjer)

Internet www.nik.nl www.JELED.net www.KosherHolland.nl

NIK, al 200 jaar, mijn Jodendom.

Bij de voorkant

Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap 200 jaar

Een jubileumjaar lang heeft een speciaal wapen onze uitingen gesierd. In 2014 bestond het kerkgenootschap 200 jaar en dat kwam tot uitdrukking in het randschrift dat het NIK-wapen omlijst.

Uit Steenwijk afkomstige Chanoekia voor het raam van het NIK-kantoor met het 200 jaar wapen.

Met het oog op het 200-jarig bestaan van het NIK is besloten het wapen opnieuw uit te laten voeren. Het wapen is in juni 2013 geschilderd door wapenschilder Piet Bultsma, wapentekenaar van de Hoge Raad van Adel. Voorafgaand daaraan is overleg gevoerd met de Hoge Raad van Adel, die het nieuw getekende wapen in zijn collectie heeft opgenomen.

Uniek is dat het NIK het rijkswapen mag voeren. Uniek voor de Nederlandse heraldiek is volgens het Centraal Bureau voor Genealogie ook

het separaat afbeelden van het vorstelijk wapen als bijschild zoals in het wapen van Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap.

Een verdere uitleg van de betekenis van het NIK-wapen is te vinden in het Jaarverslag over 2013.

INHOUD

Bij de voorkant	3
Centrale Commissie	6
Samenstelling van de Centrale Commissie	9
Permanente Commissie, medewerkers, commissies	10
Vertegenwoordigingen	12
NIK 200 jaar	13
Landelijke aangelegenheden	15
Joodse Gemeenten	19
NIK-rabbijn	21
Jeugd	23
Jongeren	23
Onderwijs	25
Interreligie	30
Begraafplaatsen	32
Bijlagen:	
Verslag NCRZ Wa’ad Harabanniem	34
Verhouding Kerk – Staat een goed exportproduct	37

CENTRALE COMMISSIE

Vergadering 29 juni

In de eerste vergadering van het jaar werden de jaarrekeningen en jaarverslagen goedgekeurd, de leden van de Commissie van Arbitrage werden benoemd, en in verband met het 4-jaarlijks af- en aantreden van de gehele Centrale Commissie, de installatie van nieuwe leden, ook de verkiezing van een voorzitter en ondervoorzitter en van een nieuwe Permanente Commissie.

Afscheid werd genomen van Rob Heijmans en van Jaap Hartog, respectievelijk als voorzitter van de Centrale Commissie en van de Permanente Commissie. Ze werden door hun opvolgers Paul Joseph en Jonathan Soesman toegesproken. Niet alleen hun vele verdiensten als PC- en CC-voorzitter maar ook hun verdiensten in eerdere bestuursfuncties in Joods Nederland waaronder voor allebei die van kehilla-voorzitter en IPOR-voorzitter, kwamen hier bij aan bod. Ook aan de vertrekkende PC-leden Marijke Slager en Jigal Markuszower werden dankwoorden betuigd. Marijke Slager was het eerste vrouwelijke lid van de Permanente Commissie en heeft vooral grote inzet gepleegd op de terreinen onderwijs en interreligieuze contacten. Jigal Markuszower werd lof toegezwaaid voor zijn scherpe inzicht waarmee hij voor het NIK complexe problemen van creatieve oplossingen wist te voorzien.

Beleidsprogramma

De nieuw samengestelde Permanente Commissie legde in de vergadering een beleidsprogramma voor dat op de instemming van de Centrale Commissie kon rekenen. Speerpunten daarin zijn: contact met de kehillot, outreach, herstructurering en samenwerking en representatie.

PC-voorzitter Jonathan Soesman:

Naast onderwijs en religieuze leiding, zijn wij van mening dat de centrale NIK leiding actief de kehillot moet opzoeken om te vragen welke andere behoeftes er zijn tot centrale ondersteuning. Wat leeft er, wat zijn de problemen waar men tegen aanloopt en hoe kan het NIK daarbij helpen?

Minstens zo belangrijk is de vraag hoe het NIK de kehillot kan helpen bij het versterken van de Joodse identiteit. Met betrekking tot die identiteitsversterking, die het antwoord op de dreiging van assimilatie moet zijn, geloven wij in een benadering per doelgroep. Met specifieke aandacht voor onderwijs voor jeugd en jonge gezinnen, en programma's voor studerende jongeren.

Als het gaat over samenwerking en in het verlengde daarvan ook belangenbehartiging, zal helder zijn dat wij geloven dat er duidelijk keuzes te maken zijn tussen wat we zelf willen doen en waar we partnerships willen afsluiten. Dubbele rollen en onderlinge concurrentie moeten voorkomen worden willen wij voor Joods Nederland het beste voor elkaar krijgen.

Wij streven ernaar om met een plan te komen tot een simpelere, compacte Joodse infrastructuur. Deze zal vanuit de sjoelgemeenschappen of kehillot naar boven opgebouwd moeten worden met aandacht voor wat de lokale gemeenschappen zelf kunnen doen en wat er centraal georganiseerd moet worden. Daar waar regionale samenwerking nodig is, zal dit gefaciliteerd moeten worden. Alleen bestuurslagen die daadwerkelijk waarde toevoegen zijn verdedigbaar. In dit plan zal ook aandacht moeten worden gegeven aan haalbare financiële belastingen van leden en organisaties en het moderniseren van de governance structuur.

Tilburg

Van wetgevende aard was het aannemen van verordening 238 die de ontbinding regelt van de Nederlands Israëlietische Gemeente Tilburg en overgang van de leden en het gebied der Gemeente naar de Nederlands

Israëlietische Gemeente Breda. Het batig saldo van Tilburg is grotendeels gegaan naar het Gemeenschapsfonds voor de Mediene en een kleiner deel naar Breda.

Vergadering 7 december

Nadat vorig jaar de december-vergadering in Bussum werd gehouden, was het ditmaal Den Haag waar de Centrale Commissie bijeen kwam. De locatiekeuze was niet zonder betekenis. In Den Haag werd het NIK precies 200 jaar geleden opgericht. De laatste keer dat de Centrale Commissie bij elkaar kwam in Den Haag is exact 40 jaar geleden, in januari 1975. De Joodse Gemeente Den Haag is een bloeiende gemeente, waar een aantal vrijwilligers bijzonder veel tijd en energie stoppen in het, met succes, draaiende houden van de kehilla.

De begrotingen van het NIK en van het Seminarium voor 2015 werden aangenomen. In de vergadering zijn presentaties gegeven door het PC-lid David Pappie over de herstructurering en door de PC-leden Avi Ovadia en Eldan Santcroos over outreach.

Opperrabbin Berlingerfonds voor de Mediene

Van wetgevende aard was het aannemen van verordening 239. Deze wijzigt verordening 214 op het Gemeenschapsfonds voor de Mediene, nl. dat de naam van het fonds voortaan zal luiden: Opperrabbin Berlingerfonds voor de Mediene.

Elieser Berlinger was vanaf 1954 rabbijn van het NIK en vanaf 1956 opperrabbin van de ressorten die thans het IPOR vormen, samenvallend met geheel Nederland buiten Amsterdam en de provincie Zuid-Holland. Hij gaf daarmee geestelijke leiding aan de Joodse Gemeenten in de Mediene en genoot groot gezag en populariteit.

Opperrabbin Berlinger werd geboren in Saarbrücken. Zijn vader was in het nabij gelegen Illingen godsdienstleraar. Hij leerde voor rabbijn aan het Rabbiner Seminar te Berlijn en werd rabbijn in Schönlanke (destijds West-Pruisen, Posen; nu Polen) en Malmö (Zweden). In 1946 werd hij rabbijn van Helsinki om uiteindelijk in 1954 in Nederland eerst voor het NIK en in 1956 voor de voorlopers van het IPOR te gaan werken als opperrabbin. Opperrabbin Berlinger is in 1985 overleden en op de Olijfberg begraven.

SAMENSTELLING CENTRALE COMMISSIE

Amsterdam

David Brillleslijper
Viviane Colland
Marco Lobatto, ondervoorzitter
Jeff Raber
David Pappie
Spencer van Ravenswade
Jonathan Soesman
Klaus Vink
David Goudsmit
Naomi Elzas

Ruben Troostwijk (plv)
Jaap Schilo (plv)
Jair Eisenmann plv)
Bernhard Moffie (plv)
Eron Wolf (plv)

's Gravenhage

Peter Luzac
Ryan Palecek

Roy Cohen (plv)

IPOR

Leo Vosdingh
Max Loewenstein
Gidi Markuszower
Avi Ovadia
Eldan Santcroos
Paul Joseph, voorzitter
Ellen van Praagh-van Aspert
Rob Vleesblok
Eddo Verdoner

Ruben Boas (plv)

Rotterdam

Ella Aragon
Donald Pagrach

Leo Vromen (plv)

De Centrale Commissie ontvangt tussen de vergaderingen door uit enkele pagina's bestaande updates van actuele ontwikkelingen.

PERMANENTE COMMISSIE

Aan het einde van het verslagjaar bestond de Permanente Commissie uit:

Jonathan Soesman, voorzitter

David Goudsmit, ondervoorzitter

Peter Luzac, lid

Gidi Markuszower, penningmeester

Avi Ovadia, lid

David Pappie, lid

Eldan Santcroos, lid

Ruben Vis is secretaris van de Permanente Commissie

Portefeuilles

Organisatie en Personeel: David Goudsmit

Financiën en beleggingen: Gidi Markuszower

Herstructurering: David Pappie

Outreach: Avi Ovadia, Eldan Santcroos

Onderwijs: Avi Ovadia, David Pappie

Veiligheid: Gidi Markuszower

NIK-rabbijn: Peter Luzac

Jad Achat: Avi Ovadia, Gidi Markuszower

OKE: Eldan Santcroos, Gidi Markuszower

Rabbinat: Eldan Santcroos, Gidi Markuszower

Justitie- en Krijgsmachtrabbinaten: Peter Luzac

Interreligieuze contacten: Avi Ovadia

Joods Maatschappelijk Werk: Peter Luzac

Seminarium: Peter Luzac

Boekpublicaties: Peter Luzac

Jeugd, jongeren: David Pappie, Avi Ovadia

Centraal Joods Overleg: Jonathan Soesman, Gidi Markuszower

Brit Mila: Gidi Markuszower

Medewerkers Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap

Ruben Vis, secretaris

Fré Dusseljee, administrateur

Willemijn Rijkhold Meesters, secretaresse (24 uur)

Rabbin Raphael Evers, NIK-rabbin (16 uur)

Henny van het Hoofd, hoofd afdeling Onderwijs (36 uur)

Eduard Huisman, consul-beheerder begraafplaatsen (20 uur)

Rabbin E.M. Maarsen, Opperrabbinat (32 uur)

Mevr. Paula de Bruijn-Knoetsen, Opperrabbinat (8 uur)

Samy Weill, Opperrabbinat

Mevrouw Van het Hoofd en rabbin Evers waren in 2014 25 jaar in dienst van het NIK.

Commissie van Arbitrage

Gidi Markuszower, Marco Lobatto, Edith Wikler, Ronnie Eisenmann, Arnon Kadouch, Arjeh Baumgarten (plv), Benzion Loonstein (plv).

Beleggingscommissie

Gidi Markuszower (NIK-penningmeester), Joop Krant, Peter Sieradzki

Gemeenschapsfonds voor de Mediene

Voorzitter: Max Loewenstein

Penningmeester: Josephine Zilverberg-van Gelderen

Leden: Gidi Markuszower, Rob Vleesblok, vacature

Secretaris: Ruben Vis

Commissie van Toezicht op de besnijdenissen

Voorzitter: Hugo Heijmans

Leden: Herman Loonstein; Jan den Haan, arts; Gidi Markuszower

Secretaris: Ruben Vis

Vertegenwoordigingen

- Bij Leven en Welzijn, Raad van Gedelegeerden: Gidi Markuszower
- Caïro-overleg: rabbijn R. Evers, Avi Ovadia, Ruben Vis
- Centraal Joods Overleg: Jonathan Soesman, Gidi Markuszower
- CIDI, Raad van Advies: David Pappie
- CIO – Interkerkelijk Contactorgaan met de Overheid: Ruben Vis
- Gemeenschapsfonds voor de Mediene: Gidi Markuszower
- Joods Bijzonder Onderwijs, curatorium: Stephanie Baumgarten-Kustner
- Joods Maatschappelijk Werk,
Gemeenschapsraad: Fred de Leeuw, Emmy Rådecker, Edith Wikler-Nordmann, Niels Falch.
Raad van Toezicht: Guy Susan
Bestuur JMW fonds: Brian Abraham
- OJEC: Micha van Dijk, opperrabbijn B. Jacobs
- Joodse begraafplaatsen Zeeland: opperrabbijn B. Jacobs
- Joodse Omroep: Fred Ensel, Aviva Hekscher-Hartog
- Stichting ter bevordering van het welzijn der Joden in Nederland “Jad Achat”: Avi Ovadia, Gidi Markuszower, Ruben Vis
- Stichting Vrienden Aaltense synagoge: Leo Berg
- Stichting instandhouding Joodse begraafplaats Oisterwijk: Ruben Vis
- Stichting Joods Begrafeniswezen Brabant: Peter Luzac
- Stichting Keren Hakehilla Den Haag, vz. Raad van Toezicht: Peter Luzac
- Stichting Lachalek Kavod Acharon Tilburg: Peter Luzac

200 JARIG BESTAAN

26 februari 1814 – 26 februari 2014

Op 26 februari 2014 kwamen Permanente Commissie, medewerkers, oud-voorzitters en de oud-secretaris van het NIK in Den Haag bijeen op de plaats waar precies 200 jaar eerder het kerkgenootschap is opgericht. Toen was Huize Huguetan het woon- en werkpaleis van soeverein vorst Willem, die in het daarop volgende jaar tot koning Willem I zou worden ingehuldigd, nu is het de zetel van de Hoge Raad der Nederlanden. Onze gastheer raadsheer en vice-president Ernst Numann verwelkomde ons in de prachtige tuinzaal van het gebouw. Als dank voor de gastvrijheid werd hem een karaf overhandigd met het wapen van het NIK.

Vervolgens hield NIK-secretaris Ruben Vis een inleiding. Verwijzend naar de naam en oorsprong van het gebouw zei hij onder meer: “Met de hugenoten, Franse protestanten, delen wij Joden het feit dat wij in Nederland in tegenstelling tot het land van herkomst, een overheid troffen die ons godsdienstvrijheid gunde.”

Hierop voerde PC-voorzitter Jaap Hartog het woord. Jaap Hartog besloot zijn woorden met: “Het is mijn innige hoop dat zij met de verdere inzet en werkzaamheden van medewerkers en bestuurders van het kerkgenootschap er toe zullen bijdragen dat Joden in Nederland met hun Joodse identiteit ook in de komende tweehonderd jaar hun plaats in de samenleving in kunnen blijven nemen.”

Bart Wallet, in de Nederlands-Joodse geschiedenis gespecialiseerd historicus, hield een voordracht waarin hij de omstandigheden schetste hoe het kerkgenootschap werd gesticht.

Het gebak bij de koffie was gemaakt op basis van een recept uit een Nederlands kookboek uit de tijd van de oprichting van het kerkgenootschap.

De toespraken en foto's van de bijeenkomst zijn in een boekje gevat. Het eerste exemplaar is aangeboden aan minister Ivo Opstelten van Veiligheid & Justitie, de minister voor de contacten met de kerkgenootschappen.

Aan de jubileumbijeenkomst werd op de dag zelf aandacht besteed in De Telegraaf, en verder ook in het NIW en het Reformatorisch Dagblad.

Behoudens deze bijeenkomst en de herintroductie van het originele NIK-wapen, zijn de jubileum-activiteiten op de toekomst gericht en niet terugkijkend. De volgende activiteiten zijn in dit kader geplaatst:

- Herintroductie wapen NIK
- Toepassing jubileumwapen 1814-2014
- Introductie van de Kasjroetlijst op app voor Android en Iphone mobiele telefoons
- Uitgave van de Sjabbat sidoer en Sjabbat Thuis, met complete transcriptie
- Historische bijeenkomst in Huis Huguetan
- Eerste Rabbijnendag
- Eerste alleen digitaal gepubliceerde gebedenboek, nl. de gebeden en treurdichten voor de avond van Tisja beaw
- Introductie E-learning in Joods onderwijs

LANDELIJKE AANGELEGENHEDEN

Israel – Gaza – Nederland

Direct na het aantreden van de nieuwe Permanente Commissie moest veel tijd en energie worden geïnvesteerd in de situatie na het uitbreken van de Gaza-operatie. Demonstraties en terreurdreiging leidden tot merkbaar grote impact op de Joodse gemeenschap in Nederland. In CJO-verband vonden diverse besprekingen plaats met minister-president Rutte en de bewindspersonen Opstelten, Asscher en Bussemaker. Namens het NIK nam Jonathan Soesman aan deze besprekingen deel.

De verslechterde sfeer door de reacties op de Gaza-situatie was voor de Permanente Commissie aanleiding om aan de Britse oud-opperrabbin Lord Jonathan Sacks te vragen om een inspirerende boodschap. Aan dit verzoek gaf Lord Sacks gehoor. Hij nam voor Chanoeka een video-boodschap op die wij via vele kanalen hebben laten verspreiden.

Ambassadeur van Israel

Op 15 juli zond het NIK-bestuur een boodschap aan de ambassadeur van Israel in Den Haag vanwege het feit dat de bevolking van Israel in een toenemend deel van de joodse staat onder raketvuur van Hamas lag.

De brief met woorden van steun en sympathie besluit met de wens dat er spoedig rust zal heersen en dat we allen mogen aanschouwen hoe Israel het streven realiseert om zijn inwoners te beschermen en bovenal dat er vrede aanbreekt voor Israel en zijn burens.

This letter serves to affirm our staunch support for the people of the Jewish State in this most difficult time. Again we witness how the State of Israel and its citizens are coping with day to day attacks on its territory and how

the leaders of Israel are doing their utmost to secure the lives of their citizens.

Please be assured of the fact that Jews around the globe, including the Jewish communities of the Netherlands, share in your concerns and pray for the wellbeing of the State of Israel, its leaders and its security forces. May soon tranquillity be witnessed and may we all perceive how Israel will be victorious in its endeavour to protect its inhabitants, and above all may peace come soon for Israel with its neighbours.

Versterking van de band tussen de Israeli's in Nederland en de bestaande Joodse gemeenschap, is een van de onderwerpen geweest die aan de orde kwam in een bespreking tussen de Israelische ambassadeur Haim Divon en de Permanente Commissie van het NIK.

De ontmoeting, zo merkte PC-voorzitter Jonathan Soesman bij de opening van de bespreking op, vond plaats op een bijzondere en tegelijkertijd droevige datum; het was de dag waarop 19 jaar geleden premier Jitschak Rabin werd vermoord.

De ambassadeur schetste de relatie die Israel met Nederland heeft op regeringsniveau en hoe de ambassade de belangen behartigt van Israel bij het kabinet en de Tweede Kamer. Uitvoerig werd ook stilgestaan bij de publieke activiteiten waarmee de Israelische vertegenwoordiging zich in Nederland bezighoudt. Het zijn er veel en het vergt voortdurende inzet, betoogde ambassadeur Divon.

Voorts werd gesproken over uitdagingen voor de Joodse gemeenschap in Nederland, zoals bijvoorbeeld identiteit versterking, antisemitisme bestrijding en andere actuele onderwerpen die ons raken. Daarbij kwam aan de orde wat de rol van NIK en CJO daarbij is en op welke punten samengewerkt kan worden.

Culemborg

Bij musea in heel Nederland heeft een inventarisatie plaatsgevonden om de herkomst van de objecten in hun collectie na te gaan. De uitkomst hiervan is op een website gepubliceerd. Hieruit bleek dat een aantal religieuze voorwerpen uit de sjoel van Culemborg in de oorlog in bezit waren gegeven aan een lokaal

museum. De Joodse Gemeente Culemborg maakte tot zijn ontbinding onderdeel uit van het NIK en de objecten zijn dus in wezen eigendom van het NIK dat rechtsopvolger is van deze Joodse Gemeente.

Nadat wij ons tot het museum Elisabeth Gasthuis hadden gewend is de uitkomst dat de bezittingen (weer) eigendom zijn van het NIK, en dat er tussen het museum en het NIK een bruikleenovereenkomst is gesloten.

Vanaf 21 november t/m 31 mei 2015 waren de objecten in het museum te zien als onderdeel van een tijdelijke expositie over het weeshuis van Kamp Westerbork.

De uit de sjoel van Culemborg afkomstige objecten zijn: een Toramantel, enkele Esther-rollen en de huls van een mezoëza.

Loelav bestellen, nieuwe aanpak, beter resultaat

De verkoop van loelavim is dit jaar voor het eerst uitsluitend bij voorafgaande reservering en betaling gegaan. Voordeel hiervan is dat er voor de verkoper, het NIK dus, geen overschotten zijn of dat er een tekort is: op = op.

Eerste digitale Joodse gebedenboek

Voor de avonddienst van Tisja Beaw heeft het NIK een digitaal gebedenboek gemaakt, bestaande uit het avondgebed, de Megillat Echa en de treurgedichten die op die avond worden gelezen. Deze publicatie is voor iedereen beschikbaar in de rubriek downloads van onze internet site. Het is het eerste uitsluitend digitale gebedenboek met Nederlandse vertaling. Al onze gebedenboeken moeten geschikt zijn voor sjabbat of jomtov. Daarop is slechts een enkele uitzondering. De vastendag van Tisja Be'Aw valt nooit op sjabbat, hoogstens zaterdagavond en de dienst begint dan ruim na dat sjabbat is afgelopen.

Geloofsgemeenschappen en recht

In 2014 verscheen het boek Geloofsgemeenschappen en recht. Daarin worden de situaties beschreven hoe verschillende religieuze genootschappen zijn georganiseerd. NIK-secretaris Ruben Vis schreef een hoofdstuk over de Joodse

geloofsgemeenschap en de inrichting van het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap.

ANBI Groepsbeschikking

Aan het NIK is door de Belastingdienst een ANBI groepsbeschikking afgegeven, waardoor alle rechtspersonen binnen de groep de ANBI status hebben. Dit zijn uiteraard naast het NIK zelf, ook de Joodse Gemeenten, het IPOR, en door de Joodse Gemeenten aan het NIK aangemelde andere rechtspersonen die aan de Joodse Gemeente zijn gelieerd. Voor aan het NIK of aan een Joodse Gemeente gelieerde 'gewone' rechtspersoon zoals een stichting, gelden in beginsel dezelfde eisen als voor een stichting die zelfstandig een ANBI status wil. De kerkgenootschappelijke organisaties (NIK, ressort, Joodse Gemeente of een andere rechtspersoon die een zelfstandig onderdeel is van het kerkgenootschap) hebben nog uitstel maar zullen in de loop van 2015 ook hun gegevens in lijn moeten brengen met de voorwaarden van de Belastingdienst. Deze voorwaarden zijn op sommige punten anders en minder veeleisend dan voor niet-kerkgenootschappelijke rechtspersonen.

Het traject om hier naar te werken wordt afgelopen onder begeleiding van het CIO – Interkerkelijk Contact in Overheidsaangelegenheden, waarvan het NIK lid is.

Eerste Londense opperrabbijn

Naar aanleiding van de benoeming van Ephraim Mirvis to nieuwe opperrabbijn van Groot-Brittannië publiceerde NIK-secretaris Ruben Vis op NIK.nl een artikel over Rabbi Jehoeda Löb ben Efraim Asjer Ansjel. Deze was de eerste vervuller van de functie van wat later zou heten Chief Rabbi of the United Hebrew Congregations of the British Commonwealth. Zijn naam vindt men echter niet in de lijst met opperrabbijnen. Jehoeda Löb was ook opperrabbijn van Rotterdam en fungeerde ad interim ook in Amsterdam.

JOODSE GEMEENTEN

Herstructurering

In het kader van de herstructurering en in het kader van het in beeld krijgen van wensen en noden van de Joodse Gemeenten werd in het najaar een enquête gehouden. De uitkomsten en de resultaten van de inmiddels in maart 2015 gehouden regio-bijeenkomsten vormen bouwstenen voor de verdere beleidsuitvoering en herstructurering van het NIK.

Amsterdam

Ook gedurende het verslagjaar was rabbijn Evers voor 10 uur per week werkzaam voor de Joodse Gemeente Amsterdam om daar op verzoek van het bestuur, een aantal rabbinale taken te vervullen. Aan deze werkzaamheden kwamen per december 2014 een einde.

Almere

Nadat wij per 1 oktober 2013 het mandaat van het bestuur van de Joodse Gemeente Almere bij die gemeente zelf hadden teruggelegd, ontstonden er in de loop van het verslagjaar nieuwe ontwikkelingen. Deze werden met name ingegeven door het beëindigen van de huurovereenkomst van de Joodse Gemeente Almere voor het sjoelgebouw en de beëindiging van de arbeidsovereenkomst van het IPOR met rabbijn Stiefel die in het kader van die overeenkomst ook in zijn woonplaats Almere voor de Joodse Gemeente werkzaam was.

Gidi Markuszower en Ruben Vis waren namens de Permanente Commissie bij een ledenbijeenkomst waar ook rabbijn en mevrouw Stiefel aan deelnamen.

Twente

Na zeven jaar zijn Hadassa en Elyiahoe Philipson vanuit Twente teruggekeerd naar Israel. Oorspronkelijk uit Nederland afkomstig, vestigden zij zich in de jaren '70 in Israel waar hij werkte in de computertechnologie, om in 2007 in Enschede opvolger te worden van rabbijn Dov Salzman. Aan die missie kwam in augustus 2014 een einde. Het echtpaar werd bij een ontvangst in de sjoel van Enschede uitgeluid.

Kehilla-bezoeken

Vanuit de Permanente Commissie zijn in 2014 diverse Joodse Gemeenten bezocht. Dit is ook een van de speerpunten van de in juni nieuw aangetreden Permanente Commissie. De volgende kehillot zijn door bestuursleden en/of secretaris bezocht, in het kader van een bespreking of vergadering, een bijzondere gebeurtenis zoals de inwijding van de nieuwe sjoel in Heemstede of de opening van een nieuw studentenhuis in Utrecht, of ter gelegenheid van een activiteit zoals de viering van Chanoeka.

- Leeuwarden
- Amsterdam
- Stedendriehoek
- Den Haag
- Nijmegen
- Rotterdam
- Utrecht
- Amersfoort
- Enschede

NIK-RABBIJN

De meeste aandacht van de NIK-rabbin ging dit jaar uit naar zijn werkzaamheden voor de NIHS Amsterdam, waar hij gedurende het verslagjaar gedetacheerd was alsmede naar de redactie van de wekelijkse parasjiot. Daarnaast schreef rabbijn Evers meer dan 80 artikelen over zeer uiteenlopende onderwerpen, van het lijden van de rechtvaardigen en een Agoena-protocol tot sjalom bajit, huiselijke vrede.

Media

Evenals voorgaande jaren was rabbijn Evers actief in de media. Onderwerpen die dit jaar actueel waren, waren onder meer: persoonlijke interviews, genetica, alija, Israël, herdenking 4 mei, antisemitisme, euthanasie, bekering, Israëls particularisme en universalisme, Sjemita, de Joodse feestdagen, tikoën olam, business ethiek en kosjer zaken doen.

Representatie

In de vele representatieve activiteiten waren in 2014 er de volgende bijzondere momenten:

Een lezing over gioer op de Jarche Kalle, verschillende azkarot en condoleance-bezoeken (zoals bij het overlijden van premier Sharon en het tekenen van het condoleance-register te Den Haag na de vliegtuigramp in Oekraïne, alsmede de herdenkingsdienst in het JCC op 27 juli voor drie gegijzelde en vermoorde Israelische jongens), bezoek aan de Tachkemoni-school te Antwerpen, een workshop op de Jewish Harmony Day, Zikna, bijeenkomsten van het Joods – Christelijk – Islamitisch Cairo overleg, bijeenkomsten van het 4&5 mei comité, de viering van 100 jaar JDC in de residentie van de ambassadeur van Israel, de jaarlijkse receptie van het Joods Zorgcircuit, de Auschwitz herdenking en de Jom Hashoa, een lezing tijdens de Dag van de Verlegenheid van religies, een derasja in het JCC na de kidnaping van drie Israelische jongens, een

bijeenkomst in het kader van educatieve plannen voor de joodse begraafplaats Zeeburg, een interreligieuze bijeenkomst in de Ridderzaal met premier Rutte en minister Asscher, derasja in de Gerard Dou-synagoge ter gelegenheid van de toekenning van de chowertitel aan dr. A.Z. Israels, werkbezoek bij de Badatz Jeruzalem, afdeling kasjroet, een bezoek aan de EU te Brussel en een bespreking met Euro-commissaris en eerste Vice President van de Europese Commissie Frans Timmermans, opening begraafplaats Zeeburg, boekpresentatie van het boek over het leven van Rav Friedrich, Stolpersteine, Jom Hazikaron, Jom Ha'atsmaoet en Jom Jeroesjalajiem, discussie- en leeravonden en de leernacht, verschillende haskamot (approbaties) op boeken. Alsmede vele bar- en batmitswa's, briet-mila's, choepot, lewajot, sjiwwes, matsewot en speeches in diverse sjoels, seidercursussen, leervoordrachten in de CIZ-sjoel en Bne Akiwa en een lezing over Joodse Kabbala.

V.l.n.r. rabbijn Evers, opperrabbijn Fizon (Metz), opperrabbijn Goldschmidt (Moskou), Euro-commissaris Timmermans en opperrabbijn Guigui (Brussel).

Boeken

Op het gebied van uitgaven van boeken stond dit jaar het Siddoer-project centraal. Daarnaast werden werken van Henny van het Hoofd besproken, het kalendarium voor de Loeach gemaakt en vele vragen beantwoord.

Collegiaal overleg was er met alle Nederlandse rabbijnen, met name met de rabbijnen Jacobs, Ralbag, Wolff, Sebbag, Spiero, Stiefel en met de andere leden van het NCRZ, het Opperrabbinaat en de Wa'ad HaRabbaniem van Amsterdam.

JEUGD

Evenals vorig jaar vond het Tikwatanoe wintermachanee plaats. Het machanee wordt door het NIK georganiseerd; de uitvoering wordt gedaan onder leiding van de jeugdwerker van de Joodse Gemeente Amsterdam. Kinderen die mee gaan, komen uit het gehele land. De interesse groeit en daarom heeft het NIK besloten om Tikwatanoe dit jaar ook twee weekends te laten organiseren.

De organisatie van de 1-dagsactiviteiten is nog steeds in handen van de Joodse Gemeente Amsterdam.

Na het eerste weekend volgde enthousiaste reacties.

Wat een feest hebben jullie er van gemaakt zeg. Om 22.00 uur stond m'n zontje nog allerlei nieuwe liedjes te zingen en om half 11 heb ik met moeite hem de mond gesnoerd. Pffff, ongekend, wat een enthousiasme! Hij is alweer aan het aftellen voor september. Zooo enthousiast had ik niet durven dromen! Dank voor jullie geweldige inzet!!!

Hij heeft het ge-wel-dig gehad en gaat in september weer, en zijn zus gaat ook mee !! Hartelijk bedankt voor alles, top georganiseerd !

JONGEREN

Skijar is een oorspronkelijk uit Ijar voortgekomen organisatie die eens per jaar een skireis organiseert naar de Franse Alpen. Nu is het een zelfstandige stichting. Wij namen dit jaar opnieuw de kosten voor de vrijdagavondmaaltijd voor onze rekening.

Ijar kreeg in 2014 een nieuw bestuur. Met het nieuwe bestuur zijn twee gesprekken gevoerd, wat onder meer heeft geleid tot hernieuwde financiële

ondersteuning. Het nieuwe bestuur meldde de oprichting van een nieuwe afdeling van Ijar in Maastricht. Twee bestuursleden van Ijar hebben deelgenomen aan de jaarlijkse WUJS conferentie. Van de WUJS zijn Joodse studentenorganisaties in veertig landen lid.

Bijzonder is te vermelden dat de Joodse Gemeente Utrecht in december de opening beleefde van het studentenhuis dat binnen het gebouw aan de Springweg is gerealiseerd. Daarmee komt het aantal plaatsen waar een Joods studentenhuis is op vier: Delft, Leiden, Amsterdam en Utrecht.

Bij de opening, in aanwezigheid van de burgemeester van Utrecht, bood PC-voorzitter Jonathan Soesman de eerste bewoners Sjabbat Thuis aan, het bij de Sjabbat Sidoer behorende boek voor het vieren van Sjabbat in de huiselijke omgeving.

ONDERWIJS

Het jaar 2014 was voor de afdeling Onderwijs een jaar van nieuwe projecten: **Jeled Online** (joodse les via I-pad of notebook), **Joodse Helden** (werkbladen over personen uit de joodse geschiedenis); de **Handleiding** bij het Jeled Leerplan en **Toetsen** voor joodse les. Dit laatste project is in 2014 afgerond, aan de andere drie wordt ook in 2015 gewerkt. In 2014 verscheen de tweede druk van de uitverkochte Sjabbatsidoer, een van de projecten uit 2013.

BIJZONDERE EDUCATIEVE ACTIVITEITEN IN 2014

In januari volgden leerlingen van joodse les (groep 7 en 8) uit heel Nederland samen met hun leerkrachten de jaarlijkse speciale les in de Hollandsche Schouwburg over de Sjoa en namen zij deel aan de aansluitende herdenking.

In de maanden februari-april volgden Henny van het Hoofd samen met Natalya Godschalk de (online) cursus ‘familiarizing teachers with online tools, skills and methodologies’ gegeven door JETS in Jeruzalem. Deze cursus is gericht op het online leseven.

In mei was Henny van het Hoofd aanwezig bij de jaarlijkse UK conference on Jewish Education in Londen. De contacten met Engelse organisaties op het gebied van joods onderwijs werden aangehaald en versterkt, waaronder de United Synagogue, Jewish Educators Network en Partnership for Jewish schools.

In juni gaf Henny van het Hoofd op uitnodiging van de Universität Zürich tijdens het seminar ‘Säkulares Judentum?’ een workshop over de Sjabbatsidoer en nam deel aan de afsluitende paneldiscussie over ‘Jüdische Erziehung’.

In oktober werd zij uitgenodigd om als een van dertig internationale experts op het gebied van joods onderwijs deel te nemen aan de Consultation Meeting on Jewish Education in Europe, een gezamenlijk initiatief van de Rothschild Foundation en JDC Europe. Tevens hield zij in de maand oktober een lezing

over de achtergronden van joods onderwijs tijdens een Studiedag van het OJEC.

PROJECT AFGEROND IN 2014

Toetsen bij het Jeled leerplan (voltooid december 2014)

28 afsluitende toetsen over de belangrijkste onderwerpen van het Jeled leerplan voor niveau Gimmel tot en met Waw (groep 6 t/m 8 van de basisschool). De toetsen zijn beschikbaar voor leerkrachten joodse les in het besloten gedeelte van onze onderwijssite jeled.net. De leerkrachten kunnen de toetsen naar keuze downloaden of de link volgen naar de online variant. In de betreffende modules van het JELED leerplan is een geprinte versie van de toetsen opgenomen.

LOPENDE PROJECTEN 2014

1 **Jeled Online**

In november 2014 ging het pilotklasje van Jeled Online van start voor groep 6 van de basisschool. Iedere zondag loggen zes kinderen in voor joodse les vanaf hun notebook of I-pad. Zij kunnen tijdens de les actief op elkaar en op de docent reageren en samenwerken aan opdrachten.

Voor het begin van de lessen maakten de deelnemende kinderen kennis tijdens een lunch in de soeka. Aansluitend volgde een soeka-tocht voor de kinderen en een informatieve bijeenkomst over Jeled Online voor hun ouders

De lessen worden met veel inzet en enthousiasme gegeven door Natalya Godschalk. Henny van het Hoofd hield zich bezig met contact met de coördinatoren van de Lauder E-learning schools in Warschau en Berlijn (de Europese pioniers op het gebied van online joodse les); het werven van leerlingen en het samen met de docent vastleggen van de leerlijn en het uitwerken van het lessenschema. Zij was bij de meeste lessen aanwezig en bespreekt deze na afloop met 'juf Natalya'. Beiden zijn enthousiast over deze wijze van joods onderwijs geven met behulp van de nieuwste onderwijstechnieken.

De motivatie van de kinderen is opvallend, ze zijn altijd allemaal aanwezig en loggen zelfs in vanaf vakantie adressen omdat ze hun joodse les niet willen missen!

2 Joodse Helden (deadline 2015)

Een serie van steeds een infoblad met bijbehorende opdrachten over personen uit Tenach en Misjna voor groep 7 en 8 van de basisschool. De 'Joodse Helden' worden behalve door leerkrachten van joodse les ook gebruikt op Rosj Pina. Voor 'Horiem Wejeladiem', een initiatief van AMOS waarbij ouders en kinderen eens per maand samen leren, zijn aanvullende werkbladen gemaakt

3 Handleiding JELED leerplan (deadline 2015)

Een (online) handleiding voor leerkrachten met een beschrijving van het Jeled leerplan. Voor een deel een bewerking van 'Lernspiele' van de Schweizerische Israelitischer Gemeindebund, waarmee in het kader van de totstandkoming van het Jeled leerplan nauw is samengewerkt. Dit is een overzicht van werkvormen en spelletjes die toepasbaar zijn bij het Jeled leerplan (dat ook in Zwitserland wordt gebruikt). Met daarnaast aandacht aan de achtergronden van het leerplan, didactische tips en online tools waarmee leerkrachten naar behoefte op eenvoudige wijze zelf extra activiteiten kunnen maken.

4 Joods Kenniscentrum / Jewish Educators Network

De contacten met het Jewish Educators Network van de United Synagogue werden in 2014 uitgebreid. Een groot deel van het JELED lesmateriaal

(feestdagen) staat in de database van jednet.org ('other languages'). De NIK leerkrachten kunnen het downloaden en daarnaast gebruik maken van het Engelstalige lesmateriaal. Verder kunnen ze deelnamen aan activiteiten als een leerkrachtenforum of een vragenuur met onderwijsspecialisten en gebruik maken van de mogelijkheden tot contact met andere leerkrachten.

Evenals in voorgaande jaren werkt de Afdeling Onderwijs waar mogelijk in projectvorm, waarbij we intensief streven naar externe financiering. Voor de werkzaamheden in 2014 werd subsidie ontvangen van Maror en de Maatschappij tot Nut der Israëlieten in Nederland. Ook voor de komende jaren is via Maror subsidie toegezegd een aantal nieuwe projecten van de Afdeling Onderwijs.

Door middel van de brochure 'Joodse Les', de maandelijkse JELED nieuwsbrief, persoonlijke contacten en bezoeken op de werkplek werden leerkrachten en ouders van leerlingen op de hoogte gehouden van de werkzaamheden van de Afdeling Onderwijs, zoals het beschikbare lesmateriaal en de aanvullende activiteiten op JELED.net.

Met de beide (nieuwe) portefeuillehouders Onderwijs in de Permanente Commissie, David Pappie en Avi Ovadia, is kennisgemaakt en overlegd in een prettige, constructieve sfeer.

We besluiten dit onderdeel van het jaarverslag met een persoonlijke noot van Henny van het Hoofd:

"In augustus vierde ik mijn 25 jarig jubileum bij het NIK, waar ik na al die jaren nog steeds met veel plezier werk. Tijdens een gezellig etentje met mijn fantastische collega's werd hier uitgebreid aandacht aan besteed."

INTERRELIGIE

Het NIK participeert in In Vrijheid Verbonden, een breed palet aan religieuze organisaties. Sinds de viering van het zilveren regeringsjubileum van koningin Beatrix is er eens in de vijf jaar een bijeenkomst met haar.

In 2014 hebben vijf religieuze stromingen in aanwezigheid van prinses Beatrix hun “Droom voor dit land” gepresenteerd. Vertegenwoordigers van de vijf plaatsten eerst symbolen van hun respectievelijke religies in het Academiegebouw in Utrecht. Voor het Jodendom droegen Nachshon Rodrigues Pereira en Joy Ckili een menora. Vanuit iedere religie was een religieus geïnspireerde verwoording van de Droom voor dit Land geschreven, vanuit het idee dat een boek bestaat uit verschillende onderdelen. Aan het Jodendom was de omslag van het boek toebedeeld. Joy Ckili sprak een door Ruben Vis geschreven tekst uit.

Het NIK participeert voorts in het Overlegorgaan Joden en Christenen. Met de vertegenwoordiger in het OJEC, Micha van Dijk en ook met opperrabbin Jacobs die in het algemeen bestuur van het OJEC zit, is regelmatig contact geweest in het verslagjaar. Met Micha van Dijk werd ook samen gesproken met de KRI , de katholieke organisatie gericht op contacten met het Jodendom.

In 2014 kreeg het Cairo-Overleg meer gestalte. Het overleg hield onder de titel ‘Verlegenheid der religies’ een druk bezochte bijeenkomst in het Joods Cultureel Centrum in Amsterdam. Rabbijn R. Evers was een van de sprekers. Daarnaast heeft het Cairo-Overleg besprekingen gevoerd met minister Asscher over de rol die het overleg kan spelen in vraagstukken met betrekking tot samenleven en interreligie. Het Cairo Overleg was ook betrokken bij de opzet van een grote door de minister georganiseerde bijeenkomst in de Ridderzaal. Een van de deelnemers van Joodse zijde was rabbijn Evers.

In het voorjaar was Bartholomeus I, de patriarch van Constantinopel, wereldwijd de hoogste geestelijke van de Oosters-Orthodoxe Kerk, in Nederland. De patriarch had een aparte ontmoeting met het Jodendom, met onder meer de NIK-rabbin en de NIK-secretaris. Deze geestelijke, woonachtig in het Turkse Istanboel, maakte bijzondere indruk op zijn gehoor door de wijze uitspraken die hij deed, gericht op tolerantie, vreedzame co-existentie en de waarde die hij hecht aan het behoud van het milieu. Enkele weken later bracht hij, met paus Franciscus, een bezoek aan Israel.

In de zomer werden er in meerdere steden demonstraties tegen Israel gehouden waar anti-Joodse uitingen te zien en te horen waren. Deze uitingen hebben tot grote opschudding geleid, daarnaast tot ergernis en bezorgdheid binnen de Joodse gemeenschap. De boodschap van de Britse oud-opperrabbin Lord Sacks aan het Nederlandse Jodendom was tot stand gekomen om onze geloofsgenoten een positief signaal te geven.

Daarnaast kwamen uit interreligieuze hoek uitingen van sympathie. De Rooms-Katholieke bisschoppen schreven ons:

De R.-K. bisschoppen van Nederland, die haat tegen Joden categorisch verwerpen, zien zich verplicht om opnieuw krachtig elke vorm van antisemitisme te veroordelen. Het mag niet zo zijn dat mensen die (al vele eeuwen) onvervreemdbaar deel uitmaken van onze samenleving zich onveilig en ongewenst voelen. De onvoorstelbare en ten hemel schreiende tragedie van de Holocaust tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft meer dan duidelijk gemaakt waartoe haat tegen Joden kan leiden.

Ook van Protestantse zijde kwamen er reacties. Scriba Arjan Plaisier van de Protestantse kerk schreef:

Wij accepteren geen land van minder Joden en al helemaal niet van 'weg met de Joden'.

Ook de Verenigde Pinkster- en Evangelische Kerken hebben zich geuit. In een verklaring stellen zij Jodenhaat en antisemitisme te verafschuwen.

BEGRAAFPLAATSSEN

Het NIK draagt zorg voor 170 Joodse begraafplaatsen in het land. Daarvan zijn er 136 eigendom van het NIK. Voor het toezicht en beheer op de begraafplaatsen heeft het NIK al vanaf sinds kort na de Tweede Wereldoorlog een medewerker in dienst. Na de heren L. Hartogh, E.C. Keizer en S.T. Wasserman was dat tot en met 2014 de heer J. Gans. In 2014 ging de heer Gans met pensioen. Hij werd in het verslagjaar in de functie van consul-beheerder opgevolgd door de heer E.J.P. (Eduard) Huisman.

Alle 170 begraafplaatsen worden door onze consul geïnspecteerd op de staat van onderhoud, terwijl de 136 die het eigendom van het NIK zijn ook door het NIK beheerd worden.

Daarnaast is er ook een groot aantal begraafplaatsen die onder een lokale Joodse Gemeente vallen, een andere eigenaar hebben (bijvoorbeeld een burgerlijke gemeente). In incidentele gevallen wordt ook vanuit deze hoek een beroep gedaan op de expertise die het NIK in huis heeft.

In het kader van het beheerplan dat op initiatief van PC-lid Peter Luzac tot stand is gekomen, is een inventarisatie gemaakt van die begraafplaatsen waar met voorrang de omheining van moet worden verbeterd. De omheining biedt de meest basale zekerheid van instandhouding van het terrein van onze begraafplaats.

In Oude Pekela werd de restauratie van de Joodse begraafplaats afgerond. Met het planten van een nieuwe beukenhaag, zette wethouder Jaap van Mannekes de kroon op het werk aan de begraafplaats. Eerder werden grafzerken gerepareerd, de entree verhard en werd een informatiebord aangebracht. Voor het NIK was Willem Fokkens de organisator van deze opknabbeurt die met de gemeente en in overleg met vrijwilligers en omwonenden uit werd

gevoerd. De begraafplaats dateert van 1693. De oudste nog bestaande matsewa stamt uit 1808.

De begraafplaats in Workum bestond in 2014 350 jaar. Dit werd herdacht en gevierd door een grote schare aan nazaten van de eerste stichters, waaronder rabbijn I. Vorst. Opperrabbijn Jacobs hield een toespraak. Onze nieuwe consul-beheerder was bij deze gebeurtenis aanwezig.

In oktober 2014 bleek een aantal zerken op een van de Joodse begraafplaatsen in Wageningen (Kerkhofpad) te zijn beklad; er was geen antisemitische boodschap waarneembaar. Onze consul-beheerder heeft aangifte gedaan en contact gehad met de plaatselijke politie. De gemeente heeft de zerken laten ontdoen van de verf.

In Ter Apel is voor onze begraafplaats De Maten een recht van overpad gevestigd. De begraafplaats ligt midden in een akkerland. De huidige eigenaar is welwillend om toegang te verlenen; dit is nu in een notariële akte en dus ook voor opvolgende eigenaren geformaliseerd.

WA'AD HARABANNIEM – NEDERLANDS COLLEGE VOOR RABBINALE ZAKEN (NCRZ)

Doel, samenstelling en functioneren van het Nederlands College voor Rabbinale Zaken (NCRZ)

Doel: Binding en afstemming

Het Nederlands College voor Rabbinale Zaken (NCRZ) fungeert als overlegorgaan tussen de autonome (Opper)rabbinate, biedt deze gelegenheid om hun visies op elkaar af te stemmen en elkaar tot steun te zijn. Daar er geen landelijk rabbinaat bestaat, kan ons college niet meer zijn dan een overlegorgaan zonder ressortale bevoegdheden. Niettemin fungeert het NCRZ feitelijk als het overlegorgaan waar ook interressortale afstemming wordt bereikt.

Het overleg is met name belangrijk voor het bevorderen van rabbinale eenheid en eenduidigheid op velerlei gebied. Op het gebied van kasjroet bestaat hierdoor geen verschil tussen de onderscheiden (Opper)rabbinate en is er bij goer sprake van eenduidigheid.

Met het oog op de internationale contacten zijn drie leden van ons College aangesloten bij de CER, de Conference of European Rabbis en is een lid aangesloten bij de RCE, de Rabbinical Council of Europe.

Samenstelling

De Wa'ad was gedurende het verslagjaar als volgt samengesteld:

Opperrabbijn B. Jacobs, voorzitter

Rabbijn mr. drs. R. Evers, secretaris

Rabbijn S. Evers
Rabbijn S. Katzman
Opperrabbijn A.L. Ralbag
Rabbijn ing. I. Vorst
Rabbijn J. Vorst
Rabbijn E. Wolff

Functioneren

Formeel heeft de NCRZ gedurende het verslagjaar niet vergaderd maar verschillende onderwerpen werden in regelmatig overleg tussen voorzitter en secretaris van het NCRZ besproken. Daarnaast vonden er overleggen op ad hoc basis plaats.

De onderwerpen van overleg betroffen o.a.:

1. kasjroet en sjechieta,
2. briet-mila
3. catering,
4. gittien,
5. loeach,
6. gioer en
7. het NIS, JBO, Cheider en de Joodse lessen.

Tevens hebben vele gesprekken en contacten plaatsgevonden met onze gewaardeerde collega Chacham Dr. P. Toledano van het PIK.

Omdat opperrabbijn A.L. Ralbag van Amsterdam niet in Nederland woonachtig is, overleggen de voorzitter en secretaris bij ieder bezoek van de Amsterdamse Opperrabbijn met hem en tussendoor telefonisch.

De meeste interne aandacht ging gedurende het verslagjaar uit naar de kwestie van de rituele slacht en de briet-mila.

Dit jaar werd een Rabbijnendag georganiseerd die plaatsvond in het gebouw van de Joodse Gemeente Utrecht.

Tot slot: op regelmatige basis waren en zijn er contacten met de voorzitter en andere leden van de van de Permanente Commissie en met de secretaris van het NIK.

Bij de bijeenkomsten van rabbijnen en leden van de Permanente Commissie stond ons gemeenschappelijke doel steeds centraal: de bevordering van Joods leven gebaseerd op Tora en Traditie.

Moge de Allerhoogste ons allen de kracht geven om tot in lengte van jaren vanuit gezondheid en voorspoed gezamenlijk aan dit overleg deel te nemen.

Opperrabbin Binyomin Jacobs, voorzitter   Rabbin mr. drs. R. Evers, secretaris

CHANOEKA, KERSTMIS, DIVALI, ... DE VERHOUDING KERK – STAAT IS EEN GOED EXPORTPRODUCT

Ruben Vis, december 2014

Vorige week stond er een vergelijking van religieuze feesten in de krant. Welke feesten zijn cadeautjes-, eet- of lichtjesfeesten? Kerstmis, Divali, Chanoeka...? Volgens de krant, die Chanoeka afbeeldde met een 9-armige kandelaar, is Chanoeka in ieder geval een cadeautjesfeest maar geen lichtjesfeest. Raar natuurlijk. Maar verder weinig relevant zolang we die lichtjes thuis voor ons raam maar gedurende acht dagen aan kunnen steken als het donker wordt. Want moet de buitenwereld precies weten waar onze feesten voor staan, wat we wel mogen eten en wat niet, hoe laat sjabbat begint of wat de betekenis van Jom Kipoer is? Het hoeft niet. Maar het mag wel!

Mensen, de samenleving, en de overheid die daaraan minstens de noodzakelijke ordening wil geven, ze hebben de neiging om eenvormigheid na te streven. 'Ah, dus met Kerstmis geef je cadeautjes en met Chanoeka ook.' We hebben de natuurlijke neiging om verschillen te signaleren en vervolgens ze over één kam te willen scheren of onder één noemer te willen plaatsen; categoriseren. Zoals een scholier het storend vindt wanneer er op een grammaticaregel uitzonderingen zijn. 'Uitzonderingen, kunnen ze niet opgeheven worden?' Een begrijpelijke verzuchting van de blokkende scholier maar als het om religie gaat zó niet passend in een maatschappij die sterk en snel individualiseert.

Voor de samenleving is iedere dag een kaarsje meer aansteken op Chanoeka een uiting van Joodse folklore.

Voor de samenleving is iedere dag een kaarsje meer aansteken op Chanoeka een uiting van Joodse folklore. Zoals onze voorouders ooit in servetten gewikkelde matses aan hun niet-Joodse burens brachten. (Doet iemand het nog?) Het heeft ertoe geleid dat er in Nederland meer niet-Joden matses eten dan Joden. Dat geeft niet. Het is slechts een feitelijke constatering verklaard. In wezen is de chanoekia aansteken een uiting van onze religie; een voorschrift dat natuurlijk vele malen sfeervoller is dan een uur wachten tussen vlees eten en zuivel consumeren, maar dat in wezen niet anders is, namelijk een religieuze manifestatie.

Naar inhoud én naar vorm zijn religies in Nederland onderling verschillend. En dat vinden we niet erg en ook niet vreemd.

Religieuze manifestaties zijn ook terug te vinden op twee plaatsen die de gemiddelde Nederlander niet meer vaak tegenkomt of tegen wil komen. Om op die plekken in de samenleving de helpende hand te bieden zijn echter ook daar geestelijke verzorgers nodig. Ik doel op de diensten Geestelijke Verzorging voor gedetineerden of militairen. Er zijn evenveel teams Geestelijke Verzorging als er religies zijn, en ze bieden allemaal dezelfde diensten. Ja, het gaat allemaal om zingeving, plaats geven aan het transcendente, maar de hoe-vraag wordt toch wel sterk variërend beantwoord. Naar inhoud én naar vorm zijn religies in Nederland onderling verschillend. En dat vinden we niet erg en ook niet vreemd.

Nederland kent niet één religie. Terecht. Ieder heeft recht op z'n eigen geloof (of ongeloof). De wet zegt niet voor niets dat kerkgenootschappen vrij zijn om binnen wettelijke grenzen inhoud aan hun religie te geven, ook hun wijze van inrichten is vrij. Inhoud en vorm zijn dus vrij en onderling verschillend als het om religie in georganiseerd verband gaat. Dat is de basis voor de vrijheid van religie en de scheiding van Kerk en Staat. In de westerse wereld is vrijheid van religie een sterk recht. Er wordt aan getornd. We weten het. De strijd om de sjechita staat scherp op ons netvlies.

Maar uit die strijd blijkt ook dat de religievrijheid niet hetzelfde is als de vrijheid van meningsuiting. Valt onder de vrijheid van meningsuiting ook de vrijheid van religie? Kan het als zelfstandig recht dus uit de wet worden gegumd. Nee, religie is meer dan een mening.

Als het om religie gaat heeft Nederland een bijzonder Kerk en Staat-bestel. Een typisch Nederlands bestel ook, dat juist goed kan werken in een seculariserende maatschappij.

Als het om religie gaat heeft Nederland een bijzonder Kerk en Staat-bestel. Een typisch Nederlands bestel ook, dat juist goed kan werken in een seculariserende maatschappij. Gekoppeld aan de vrijheid van religie en het gelijkheidsbeginsel kent Nederland een scheiding van Kerk en Staat. In sommige Europese landen heeft een bepaalde religie de positie van staatskerk. Door de secularisering worstelt men daar nu met dat beginsel.

In Nederland betekent scheiding van Kerk en Staat dat de Staat geen voorkeur heeft voor welke Kerk dan ook; de overheid behandelt iedere religie gelijkwaardig en aan iedere religie wordt zijn eigen inrichting overgelaten.

Toen vorige week gevierd werd dat er honderd jaar geestelijke verzorging bestaat voor de krijgsmacht, stelden vertegenwoordigers van overheid en zes religieuze stromingen vast dat het Nederlandse scheiding van Kerk en Staat-systeem een goed exportproduct zou kunnen zijn.

We leven in een wereld waar secularisatie toeneemt. Een wereld die worstelt met overblijfselen van religie. Tegelijkertijd zien we iets verderop, in het Midden-Oosten, maar niet alleen daar, dat steeds meer conflicten een religieuze achtergrond hebben. In dat perspectief is de wijze waarop in Nederland de scheiding van Kerk en Staat al eeuwenlang is geregeld een minstens zo serieus te overwegen exportproduct als militaire vredesmissies en klassieke ontwikkelingshulp.

[Eerder gepubliceerd in Nieuw Israëlietisch Weekblad, 5 december 2014]

NIK, *al 200 jaar, mijn Jodendom.*